

Spis treści

Wstęp..... 13

CZĘŚĆ I

CZŁOWIEK W SYSTEMIE RODZINY

Rozdział 1

Rodzina w ujęciu systemowym {Waldemar świętochowski)

21

- 1.1.Podstawowe zasady teorii systemów 22
- 1.2.Struktura systemu rodziny 25
 - 1.2.1.Granice w systemie rodziny 27
 - 1.2.2.Podsystemy..30
 - 1.2.3.Role i pozycje w rodzinie 32
- 1.3.Procesy systemowe w rodzinie 34
 - 1.3.1.Indywidualizacja 35
 - 1.3.2.Komunikacja.36
 - 1.3.3.„Logika'' systemu rodziny: homeostaza funkcjonalna 38
- 1.4. Zadania rodziny w kolejnych fazach rozwojowych. Wspólnota i ciągłość - 42
- 1.5.W kierunku rodziny funkcjonalnej. Wskazówki praktyczne 44

Rozdział 2

Specyfika komunikacji interpersonalnej w rodzinie ujmowanej jako system (Barbara Harwas-Napierała) 47

- 2.1.Modele komunikacji interpersonalnej 48
 - 2.1.1.Jednostronny model komunikacji 49
 - 2.1.2.Dwustronny model komunikacji 49
 - 2.1.3.Relacyjny model komunikacji 49
- 2.2.Podstawowe uwarunkowania komunikacji w rodzinie 51
 - 2.2.1.Uwarunkowania podmiotowe 51
 - 2.2.2.Uwarunkowania pozapodmiotowe . . . 56
- 2.3.Rozwojowe zmiany komunikacji w systemie rodziny 59
 - 2.3.1.Komunikacja w podsystemie małżeńskim 59
 - 2.3.2.Zmiany rozwojowe komunikacji w podsystemie rodzicielskim61
 - 2.3.3.Komunikacja w podsystemie rodzeństwa 65
- 2.4.Warunki kształtowania prawidłowej komunikacji 68
 - 2.4.1.Kształtowanie umiejętności usprawniających komunikację rodzinną

Rozdział 3

Narracje rodzinne (Elżbieta Dryll)

- 3.1.Rodzina jako nisza semantyczna
- 3.2.Geneza treści rodzinnych narracji
 - 3.2.1.Tradycja....
 - 3.2.2.Przekaz międzypokoleniowy
 - 3.2.3.Historia życia rodziny nuklearnej
- 3.3.Dlaczego ważne jest badanie narracji rodzinnych

Rozdział 4

Role i funkcje rodziny (Katarzyna Walęcka-Matyja)

- 4.1.Współczesne ujęcie roli rodziny

- 4.2.Kierunki przemian współczesnej rodziny a role i funkcje rodzinne.....
- 4.3.Role w systemie rodziny >
- 4.4.Funkcje rodziny
- 4.5.Psychospołeczne uwarunkowania funkcji rodziny

Rozdział 5

Modele funkcjonowania rodziny. Style wychowania (Hanna Liberska, Mirosława Matuszewska)

- 5.1.Modele rodziny.
 - 5.1.1.Klasyfikacja modeli funkcjonowania rodziny
- 5.2.Styl wychowania
 - 5.2.1.Pojęcia podstawowe: wychowanie, styl wychowania
 - 5.2.2.Rodzaje stylów wychowania
- 5.3.Modele funkcjonowania rodziny a style wychowania

Rozdział 6

Więzi małżeńskie i rodzinne w perspektywie teorii przywiązania (Mieczysław Płopa).

- 6.1.Założenia i inspiracje teorii przywiązania
 - 6.1.1.Aspekt ewolucyjny
 - 6.1.2.Aspekt neuropsychologiczny
- 6.2.Przywiązanie w okresie dzieciństwa
- 6.3.Przywiązanie w okresie dorosłości
- 6.4.Przywiązanie a relacje w bliskich związkach

Rozdział 7

Seksualność w związkach małżeńskich [Magdalena Grabowska) . .

- 7.1.Pojęcie seksualności
- 7.2.Aktywność seksualna małżonków i jej uwarunkowania
 - 7.2.1.Wiek małżonków
 - 7.2.2.Staż małżeństwa
 - 7.2.3.Relacje między małżonkami 178
- 7.3.Problemy seksualne małżonków 180

Rozdział 8

Transmisja międzypokoleniowa - procesy zachodzące na styku pokoleń (Marzanna Farnicka, Hanna Liberska) 185

- 8.1.Istota i mechanizmy transmisji międzypokoleniowej w rodzinie.....186
 - 8.1.1.Naśladownictwo 187
 - 8.1.2.Modelowanie.188
 - 8.1.3.Identyfikacja 189
- 8.2.Obszary transmisji międzypokoleniowej w rodzinie 190
- 8.3.Transmisja międzypokoleniowa w różnych podejściach psychologicznych . .192
- 8.4. Transmisja międzypokoleniowa jako proces formowania rodziny
 - model Murraya Bowena 195
- 8.5.Kierunki badań nad transmisją w rodzinie 197

8.5.1. Wyzwania dla badań nad transmisją w rodzinie	
198	

Rozdział 9

Psychologia religijności/duchowości rodziny (Elżbieta Rydz)

.....	203
9.1. Religijność i duchowość - definicje	204
9.2. Współczesne podejścia badawcze w psychologii religijności/duchowości rodziny	207
9.2.1. Rozwój struktury i funkcji religijności	207
9.2.2. Rozwój struktury i funkcji rodziny	208
9.3. Rozwój religijności człowieka w kontekście cyklu życia rodzinnego w ujęciu Evelyn Duvall	209
9.3.1. Religijność i duchowość w małżeństwie bez dzieci	210
9.3.2. Rodziny wychowujące małe dzieci	211
9.3.3. Rodziny z dziećmi w wieku przedszkolnym	212
9.3.4. Rodziny z dziećmi w wieku szkolnym	214
9.3.5. Rodziny z nastolatkami	215
9.3.6. Rodziny jako instytucje wypuszczające dzieci w świat	216
9.3.7. Starzejący się członkowie rodziny	217
9.4. Perspektywy badań dotyczących religijności w rodzinie	218

Rozdział 10

Rozwój rodziny i rozwój w rodzinie (Hanna Liberska) 221

10.1. Rozwój rodziny	224
10.2. Rozwój w rodzinie	229
10.3. Wyznaczniki rozwoju w systemie rodziny	231
10.3.1. Miejsce rodziny wśród innych systemów	233
10.3.2. Wymiary zmian w systemach społeczno-kulturowych	234
10.4. Zmiany w strukturze systemu rodziny	235
10.5. Rodzina jako kontekst rozwoju indywidualnego	235

Część II

ZRÓŻNICOWANE FORMY ŻYCIA RODZINNEGO

Rozdział 1

Samotne rodzicielstwo (Sylvia Rydz) 243

1.1. Specyfika roli kobiecej - matka i samotna matka	247
1.2. Specyfika roli męskiej - ojciec i samotny ojciec	249
1.3. Funkcjonowanie rodziny niepełnej	251
1.4. Konsekwencje samotnego rodzicielstwa	253
1.5. Migracja zarobkowa jako czasowe samotne rodzicielstwo	255
1.6. Pomoc samotnym rodzicom	257

Rozdział 2

Związki kohabitacyjne (Iwona Janicka) 259

2.1. Kohabitacja jako nowa forma życia pary	260
---	-----

2.2.Przyczyny kohabitacji	264
2.3.Charakterystyka osób kohabitujących	266
2.4.Przedślubna kohabitacja a małżeństwo	268
2.5.Kohabitacja a rokowania odnośnie do trwałości związku	272
2.5.1.Efekt selekcji	272
2.5.2.Efekt kohabitacji	273
2.6.Zaangażowanie w relację a trwałość związków intymnych	276
2.6.1.Wybrane teorie zaangażowania	276
2.6.2.Rola zaangażowania	278
2.6.3.Zaangażowanie partnerów kohabitujących i poślubionych	279

Rozdział 3

Partnerzy kohabitujący jako rodzice (Iwona Janicka) 285

3.1.Dzieci urodzone poza małżeństwem	286
3.2.Rodziny kohabitacyjne	289
3.2.1.Fazy rozwoju rodziny kohabitacyjnej	290
3.2.2.Kohabitacja a zaangażowane rodzicielstwo	292
3.3.Problem stabilności rodzin kohabitacyjnych	297
3.3.1.Niestabilność kohabitacji a rodzicielstwo	299
3.3.2.Niestabilność kohabitacji a dzieci	300
3.4.Warunki życia rodzin kohabitacyjnych	301

Rozdział 4

Rodzina zrekonstruowana (Aleksandra Lewandowska-Walter)

.....	305
4.1.Definicje i statystyki	306
4.1.1.Definicje...	306
4.1.2.Statystyki	307
4.2.Rodzina zrekonstruowana jako system	309
4.3.Małżeństwo powtórne jako podstawa rekonstrukcji rodziny	313
4.4.Rodzicielstwo w rodzinie zrekonstruowanej	316
4.5.Dziecko w rodzinie zrekonstruowanej	320
4.5.1.Typy rodzin zrekonstruowanych	323
4.6.Wskazówki do pracy psychoedukacyjnej i terapeutycznej	325

Rozdział 5

Rodzina adopcyjna (Alicja Kalus) 331

5.1.Specyfika rodziny adopcyjnej	333
5.2.Rodzina adopcyjna z perspektywy prawnej	334
5.3.Rodzina adopcyjna z perspektywy medycznej	336
5.4.Rodzina adopcyjna z perspektywy psychologicznej	338
5.4.1.Etap małżeństwa bezdzietnego	339
5.4.2.Doświadczenie straty w rodzinie adopcyjnej	341
5.4.3.Decyzja o adopcji dziecka i proces adopcyjny	343
5.5.Rodzina adopcyjna z dzieckiem w okresie wczesnego	

dzieciństwa.....	346
5.6. Rodzina adopcyjna z dzieckiem w okresie przedszkolnym i wczesnoszkolnym	348
5.7. Rodzina z dorastającym nastolatkiem	350

Rozdział 6

Rodzina zastępcza (Alicja Kalus) 353

6.1. Rodzina zastępcza z perspektywy prawnej	356
6.2. Specyfika rodziny zastępczej	362
6.3. Rodzinny dom dziecka jako rodzinna forma opieki zastępczej	365
6.3.1. Perspektywa prawna	367

Rozdział 7

Kulturowa różnorodność rodziny (Jolanta Miluska) 369

7.1. Status współczesnej rodziny	370
7.2. Wartości kulturowe a interakcje w rodzinie	375
7.3. Rodziny wielokulturowe	379
7.4. Przyszłość rodziny w kontekście procesu zmiany społecznej	382

Część III

ZDROWOTNE I SPOŁECZNE PROBLEMY W RODZINIE

Rozdział 1

Choroba przewlekła w systemie rodziny (Waldemar Świętochowski)

1.1. Trzy ujęcia choroby	389
1.2. Choroba jako nienormatywny kryzys w rodzinie	
1.3. Rodzina wobec przewlekłej choroby	391
1.3.1. Reakcje na poziomie zachowań	391
1.3.2. Reakcje na poziomie procesów (ujęcie systemowe)	396
1.4. Adaptacja do kryzysu: jak problemy pomagają w adaptacji	403
1.5. Dlaczego przewlekła choroba jest przewlekła	

Rozdział 2

Trudności w realizacji planów prokreacyjnych i ich skutki dla rodziny (Eleonora Bielawska-Batorowicz)

2.1. Trudności w realizacji planów prokreacyjnych i ich medyczne uwarunkowania	
2.1.1. Niepłodność - rodzaje, przyczyny, rozpowszechnienie	
2.1.2. Poronienia, martwe urodzenia i śmierć dziecka w okresie okołoporodowym - rozpowszechnienie, przyczyny	
2.2. Następstwa trudności w realizacji planów prokreacyjnych	
2.2.1. Diagnoza niepłodności i jej następstwa psychologiczne	
2.2.2. Straty ciąży i ich następstwa psychologiczne	
2.3. Przewycięzanie trudności prokreacyjnych - na przykładzie niepłodności.....	

- 2.3.1. Techniki wspomaganego rozrodu w leczeniu niepłodności . .
- 2.3.2. Rozwój dzieci urodzonych w wyniku zastosowania technik rozrodu wspomaganego
- 2.3.3. Relacje w rodzinie powstałej w wyniku zastosowania technik rozrodu wspomaganego

Rozdział 3

Rodzina z dzieckiem niepełnosprawnym (Ewa Marat)

- 3.1. Informowanie rodziców o zaburzeniach w rozwoju dziecka
 - 3.1.1. W jaki sposób należy przekazywać rodzicom diagnozę . . .
 - 3.1.2. Modelowa procedura informowania o zaburzeniach dziecka .
- 3.2. Niepełnosprawność dziecka a zmiany w systemie rodzinnym .
 - 3.2.1. Model żałoby i chronicznego smutku
 - 3.2.2. Stres rodzicielski
 - 3.2.3. Niepełnosprawność dziecka jako sytuacja kryzysowa
- 3.3. Adaptacja rodziców do niepełnosprawności dziecka
 - 3.3.1. Zespół wypalania sił u rodziców dzieci niepełnosprawnych
- 3.4. Rola wsparcia społecznego w procesie radzenia sobie przez rodziców dzieci niepełnosprawnych
- 3.5. Społeczne, emocjonalne i adaptacyjne problemy doświadczane przez rodzeństwo dzieci z zaburzeniami rozwoju
- 3.6. Pomoc dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi

Rozdział 4

Rozwód jako sytuacja kryzysowa w rodzinie (Magdalena Błażek)

- 4.1. Kryzys rozwodowy - charakterystyka
- 4.2. Przyczyny rozwodów
- 4.3. Predyktory powodzenia i niepowodzenia związku
- 4.4. Fazy procesu rozwodowego 457
- 4.5. Funkcjonowanie psychologiczne dorosłych w sytuacji rozwodu z uwzględnieniem różnic płciowych 469
- 4.6. Funkcjonowanie psychologiczne dzieci w sytuacji rozwodu rodziców..... 472
 - 4.6.1. Płeć dziecka a proces radzenia sobie z rozwodem rodziców479
 - 4.6.2. Cechy indywidualne dziecka i wsparcie społeczne a radzenie sobie z rozwodem rodziców 480

Rozdział 5

Agresja i przemoc w rodzinie (Grażyna Poraj) 483

- 5.1. Metody wychowawcze i postawy rodzicielskie sprzyjające agresji u dzieci i młodzieży.... ..485
 - 5.1.1. System wartości i orientacja życiowa rodziców 485
 - 5.1.2. Nieprawidłowe stosunki uczuciowe między rodzicami a dziećmi. . . . 486
- 5.2. Agresja między rodzeństwem 492
- 5.3. Przemoc w małżeństwie, czyli dostarczanie dzieciom wzorów zachowań agresywnych 498
- 5.4. Zapobieganie i kontrolowanie agresji 501

5.4.1. Zapobieganie i redukowanie agresji u dzieci	501
5.4.2. Zapobieganie i redukowanie agresji wśród rodzeństwa	502
5.4.3. Zapobieganie i redukowanie przemocy w rodzinie (wobec dzieci i współmałżonka)	504

Rozdział 6

Rodzina a zachowanie antyspołeczne

(Mieczysław Radochoński. Lidia Perenc, Anna Radochońska)

..... 505

6.1. Zachowania antyspołeczne i ich przyczyny	507
6.2. Rodzina jako miejsce rozwoju zachowań antyspołecznych	509
6.2.1. Rola czynników genetycznych	509
6.2.2. Struktura rodziny	512
6.2.3. Charakterystyczne cechy matki	514
6.2.4. Charakterystyczne cechy dzieci	515
6.2.5. Relacje w rodzinie	516
6.2.6. Osadzenie rodzica w zakładzie karnym	518
6.3. Mechanizm transmisji międzypokoleniowej a zachowania antyspołeczne ..	520

Część IV

TERAPIA RODZIN I TERAPEUTYCZNA ROLA RODZINY

Rozdział 1

Współczesne nurty w terapii rodzin (Tadeusz Pietras) 527

1.1. Historia terapii rodzin	^
1.2. Zasady terapii rodzin	. .
1.3. Wskazania i przeciwwskazania do terapii rodzin	

Rozdział 2

Pozytywna psychologia rodziny - w teorii i praktyce (Bogusława Lachowska)

2.1. Obszary psychologii rodziny	
2.2. Obszary psychologii pozytywnej	
2.2.1. Najważniejsze koncepcje i pojęcia psychologii pozytywnej	
2.2.2. Siły i cnoty charakteru	
2.3. Zainteresowanie pozytywnością na gruncie psychologii rodziny	
2.3.1. Koncepcja sił rodziny	
2.3.2. Pozytywna interwencja w rodzinę - interwencje skoncentrowane na siłach rodziny	
2.3.3. Prężność rodziny	
Literatura.....	
Indeks nazwisk....	
Indeks rzeczowy...	
0 Autorach	